

FOREDRAG PÅ NORTON A/S, LILLESAND 12. MARS 1981

Regjeringen har satt som sitt viktigste mål: Arbeid til alle! Vi må få folk til å forstå hvor viktig og hvor krevende denne oppgaven vil bli.

Arbeid for alle er nøkkelen til å løse helt sentrale samfunnsoppgaver. Det er nødvendig å opprettholde sysselsettingen for å sikre det materielle underlaget for vår velferd. Arbeidsledighet vil ramme de unge som skal inn i yrkeslivet, og som er i den mest sårbare alderen. Mangel

2.

på arbeid sjalter de eldre og svakere lettest ut. Det blir vanskeligere for kvinnene å komme med. Svikter sysselsettingen, kommer også utkantene dårligere ut. Når de friske og sterke har vansker med å finne arbeid, svekkes de funksjonshemmedes adgang til det aktive samfunn.

Retten til arbeid og retten til å være aktiv er et grunnleggende menneskelig behov. Vi har i dag mulighet til å gi store grupper økonomisk trygghet uten at de er aktive. Men det er ikke nok. Vår selvrespekt har sammenheng med vår mulighet til å føle oss nyttige, og til å se resultater av vårt arbeid. Motsatt avler arbeidsledighet en følelse av å være overflødig og unyttig.

I dag går millioner av mennesker arbeidsløse i industri-landene. Massearbeidsløsheten truer selv våre nordiske naboland.

I 1981 vil industrilandene alene komme opp i 26 millioner arbeidsløse. Mye tyder på at tallene vil stige ytterligere i årene som kommer.

Alle er ikke like opptatt av de høye ledighetstallene. Vi ser tendenser i andre land til å godta en stor og stigende ledighet som noe man ikke kan gjøre noe med.

Vi vil bekjempe en slik holdning både ute og hjemme. Men vi må innse at vår oppgave ikke blir lett. Norge har en

meget åpen økonomi, og utviklingen i de store industri-landene gjør det vanskelig også for vår industri.

For å sikre arbeid til alle, må regjeringen planlegge både på kort og på lang sikt. Veksten i verdensøkonomien er nå meget svak. Det betyr at også vi må godta en lavere vekst, vi må godta en lavere standardvekst enn den vi vennet oss til i 60-årene og i størstedelen av 70-årene.

Det betyr redusert vekst i de offentlige ytelser. Dette til tross for at det er en rekke behov og oppgaver vi gjerne ville ha gitt mer til. Vi må nå ha en streng prioritering.

Vårens inntektsoppgjør vil på mange måter avgjøre hvor godt vi skal lykkes med det økonomiske opplegget for 1981. Regjeringen vil for sin del være innstilt på å være med på drøftinger med partene i forbindelse med oppgjøret. For oss er det to mål som er sentrale i denne sammenheng. Vi vil for det første sikre konkurranseevnen av hensyn til sysselsettingen. For det andre vil vi ha en lavtlønnsprofil slik at vi får en sosial profil på det samlede økonomiske opplegget for 1981.

Ansvar for at vårens tariffoppgjør får en forsvarlig ramme og profil ligger hos partene. Jeg vil understreke betydningen av at inntektsoppgjøret gjennomføres etter forutsetningene.

Vi har sett streikeaksjoner fra grupper høyt oppe på lønnsstigen. Solidaritet er grunnlaget for regjeringens politikk. Dette innebærer særlig omsorg for dem som står svakt i samfunnet. Det betyr moderasjon fra de sterke.

Alta-saken har fått stort oppslag i media. Likevel kan det være vanskelig for enkelte å få tak i hva saken egentlig dreier seg om.

For regjeringen er utgangspunktet klart: Stortingets vedtak om utbygging skal gjennomføres. Like klart er det at gjennomføringen skal skje i samsvar med norsk lov.

Under arbeidet med anleggsveien kom det fram at det ikke var gjennomført slike undersøkelser som kulturminneloven krever. Dette gjorde det nødvendig med en omlegging av anleggsarbeidet. Arbeidet vil bli ført videre, men det skal føres videre på en måte som tar hensyn til lov om kulturminner. Tromsø museum og Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen er sammen med Miljøverndepartementet ansvarlige for at arbeidet gjennomføres på en slik måte at verdifulle kulturminner ikke kommer i fare for å ødelegges.

De berørte instanser har sammen utarbeidet en plan for gjennomføringen av arbeidet på dette grunnlag. Selv om arbeidet blir noe forsinket på grunn av omleggingen, skulle den tidligere oppsatte framdriftsplan kunne holdes. Dette

skyldes bl.a. at arbeidet i dag ligger et godt stykke foran framdriftsplanen. Som Miljøvernministeren sa det i en setning: Vi står på i Alta, men vi står på lovens grunn.

Norge er i dag et av verdens rikeste land. Og bare i få andre land er levekårene så jevnt fordelt. De framsteg som skjedde i 1970-årene, befestet Norge som en Velferdsstat.

Regjeringen vil bygge videre på de rettigheter vi alle har i vårt samfunn. Det er viktige statlige velferdsoppgaver som gjenstår. Men samtidig må vår politikk bygge på en forståelse av at det er grenser for hvor langt velferdsstaten kan føre oss. Vi kan ikke løse alle savn gjennom statlige

tilskudd, eller alle personlige problemer med profesjonell bistand. Det er grenser for den menneskelige lykke vi kan skape ved hjelp av velferdsstaten.

Det er mange trekk i tiden som minner oss om dette. Den økonomiske trygghet som er skapt har ikke alltid et direkte motstykke i indre trygghet.

Bruken av alkohol øker, særlig blant de unge. Vi har fått et narkotikaproblem. Vi ser også økning i tallet på mennesker som søker legehjelp pga psykiske lidelser. Jeg tror vi gjør klokt i å se de forhold vi har nevnt som alvorlige signaler. Det er nødvendig å angripe disse forhold med direkte tiltak. De er vårt felles ansvar.

Men samtidig med at vi iverksetter direkte mottiltak må vi ta fatt i de dypereliggende årsakene til problemene. De beste mulighetene for en videre styrking av velferdsstaten i vårt samfunn, ligger nå i en styrking av det sosiale fellesskap - på arbeidsplassene, i bomiljøene, i organisasjonene. Og hovedframstøtene mot våre sosiale problemer må komme denne vei.

Skal samfunnet være godt for oss alle, er de offentlige velferdsordninger nødvendige, men de er ikke tilstrekkelige. Det nære sosiale fellesskap på arbeidsplassen, i bomiljøet og i organisasjonene må gi rom for allsidig utfoldelse og mangesidige kontakter. Det kan skape tilhørighet og trygghet.

Staten kan ikke direkte planlegge forhold mellom mennesker. Men samfunnet kan organiseres slik at lokalsamfunnets utfordringer stimulerer til samarbeid og samkvem. Derved vil også evnen og viljen til å finne felles løsninger på felles problemer styrkes i nærmiljøet.

La meg også understreke. Når vi satser på styrking av nærmiljøet på bruk av menneskelig innsikt og egenaktivitet, så er det noe som kommer i tillegg til - og ikke istedenfor velferdsstatens ytelser.

Et kvalitativt bedre samfunn, mykere verdier, bedre livsstandard, er uttrykk for grunnleggende verdiprioriteringer.

Vi vet alle at industrien har skapt utvikling og velstand. At den har gjort det mulig å bebo dette landet, også i distrikter og utkantstrøk. Men vi vet også at vi må beskytte oss selv og vår natur mot slitasje, overforbruk og ødeleggelse. Vi vil verne om det menneskelige og naturlige miljø. Vi vil verne om vår kulturarv. Vi vil verne våre viktigste ressurser, også den dyrkbare jorda, mot sløsing og misbruk. Vi vil verne om våre ressurser og vårt miljø på vegne av våre barn. Også de må ha rett til et naturlig miljø og til valgfrihet for sitt liv.

Forurensing vet vi kan ramme natur og mennesker. Derfor må vi søke etter de beste løsninger i planleggingen og ved utformingen av vårt samfunn. Vi må både sikre en rimelig

velstand og et godt og trygt miljø for oss selv og de kommende generasjoner.

De spørsmål jeg har berørt, blir alle i siste instans spørsmål om valg av verdier og politiske prioriteringer, hva vi vil legge størst vekt på. Det leder oss midt inn i den politiske virkelighet og debatt.